

NAUJIENLAIŠKIS

Nr. 6

2009-10-20

KALININGRADO UNIVERSITETE ĮVYKO
PENKTOJI TARPTAUTINĖ MOKSLINĖ KONFERENCIJA

Spalio 15–16 dienomis Kaliningrade Rusijos valstybiniame Imanuelio Kanto universitete įvyko penktoji tarptautinė mokslinė konferencija *Rytų Prūsijos etninis paveldas: praeitis ir perspektyvos*. Konferencija, skirtą Lietuvos vardo tūkstantmečiui, organizavo Lietuvių kalbos institutas ir Rusijos valstybinis Imanuelio Kanto universitetas. Šį kartą konferencijoje dalyvavo ne tik kalbininkai, bet ir istorikai, archeologai, literatūrologai, etnologai, mitologai. Plenariniame posėdyje ir trijose sekcijose – kalbos, literatūros, folkloro ir mitologijos, istorijos ir archeologijos – buvo perskaitytas 31 pranešimas. Konferencijoje aktyviai dalyvavo Rusijos valstybinio Imanuelio Kanto universiteto dėstytojai, mokslininkai, studentai. Renginio metu buvo suorganizuotas seminaras Kaliningrado srities lietuvių kalbos mokytojams.

Konferencija *Rytų Prūsijos etninis paveldas: praeitis ir perspektyvos* buvo finansuojama projekto *Lituanistika Kaliningrado srityje* lėšomis.

Mokslinėje konferencijoje *Rytų Prūsijos etninis paveldas: praeitis ir perspektyvos* dalyvavo trijų mokslo institutų, penkių universitetų iš Lietuvos ir Rusijos mokslų akademijos, Archeologijos instituto, Rusijos valstybinis Imanuelio Kanto universiteto mokslininkai, dėstytojai.

Konferencijoje skaitė pranešimus Lietuvių kalbos instituto direktorė doc. dr. JOLANTA ZABARSKAITĖ, prof. dr. GRASILDA BLAŽIENĖ, prof. dr. DANGUOLĖ MIKULĖNIENĖ, prof. dr. SERGEJUS TEMČINAS, dr. ZITA ŠIMĖNAITĖ, dr. BIRUTĖ TRIŠKAITĖ.

ĮKURTA EUROPOS KALBŲ IR KULTŪRŲ DIALOGO TYRĖJŲ ASOCIACIJA

Globalizacijos sąlygomis itin svarbus vaidmuo tenka kultūrinio tapatumo išsaugojimui, sklaidai ir tyrimams. Kaip tik kalbų ir kultūrų dialogo tyrimai ir jų sklaida yra pagrindinis Europos kalbų ir kultūrų dialogo tyrėjų asociacijos tikslas.

Asociacija savo veiklą pradėjo spalio 7 d. Joje savo pajėgas suvienijo Lietuvių kalbos institutas, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, Europos humanitarinis universitetas, Šiaulių universitetas, Klaipėdos universitetas, Vilniaus pedagoginis universitetas ir Rytų Europos žydų kultūros ir istorijos tyrimų centras.

ELEKTRONINIAI ŽODYNAI:
IŠSAMIEJI, NORMINAMIEJI,
DVIKALBIAI

Spalio mėn. 13 d. Matematikos ir informatikos institute vyko seminaras ELEKTRONINIAI ŽODYNAI IR TERMINYNAI. Seminarą vedė Lietuvių kalbos instituto direktorė doc. dr. Jolanta Zabarskaitė.

Pranešimą „Elektroniniai žodynai: išsamieji, norminamieji, dvikalbiai“ skaitė Lietuvių kalbos instituto atstovai doc. dr. JOLANTA ZABARSKAITĖ, dr. GERTRŪDA NAKTINIENĖ, VYTAUTAS ZINKEVIČIUS ir Matematikos ir informatikos instituto darbuotojas EVALDAS OŽERAITIS. Pranešime buvo kalbama apie įvairius Lietuvių kalbos institute parengtus ir rengiamus vienakalbius ir dvikalbius elektroninius žodynus, sukurta ir pritaikoma kompiuterinę programą, skirtą atpažinti sudėtingų leksikografinių tekstų struktūrinę dalį, kirčiuotų lietuviškų raidžių funkcionavimo internete ir kitas problemas. Pranešimas klausytojų buvo įvertintas kaip „netikėtai informatyvus“.

Apie elektroninius terminynus kalbėjo SNIEGUOLĖ MEŠKAUSKIENĖ (MII). Seminaras buvo transliuojamas internetu.

Tai vienas iš seminarų ciklo KALBŲ TECHNOLOGIJOS renginių, kuriuos organizuoja asociacija *Lietuvių kalba ir informacinės technologijos* bei Matematikos ir informatikos institutas. Seminarai transliuojami internetu <http://www.ministudija.mii.lt>

Šiais mokslo metais Matematikos ir informatikos institute vykę moksliniai seminarai

Rugsėjo 29 d.

MAŠININIS VERTIMAS

VAIDAS REPEČKA (VDU).
*Mašininio vertimo sistemos*VACLOVAS PRANCKŪNAS (Tildė).
Erdvinių ontologijų panaudojimas gerinant mašininį vertimą

Rugsėjo 15 d.

TEKSTYNAI

Dr. ANDRIUS UTKA (VDU).
*Dabartinės lietuvių kalbos tekstynas*Dr. LORETA VAICEKAUSKIENĖ (LKI).
Tekstynų poreikis

Plačiau žr.

<http://www.ministudija.mii.lt/>

NAUJAUSI LIETUVIŲ KALBOS INSTITUTO LEIDINIAI,

išėję per 2009 metų vasarą

Nijolė Tuomienė. RAMAŠKONIŲ ŠNEKTOS TEKSTAI

Knygoje pateikiama dialektologine transkripcija užrašytų Ramaškonų apylinkių šnektos tekstų, surinktų 1991–2004 metais. Tai sparčiai nykstanti lietuvių kalbos periferinė šnektą – pietų aukštaičių patarmės dalis, esanti Baltarusijoje, Varanavo rajone, Gardino srityje.

Nedidelė Ramaškonų šnektą labai savita, išlaikiusi nemažai archajiškų bruožų, o dėl ilgos izoliacijos ir glaudžių kontaktų su slavų kalbomis, sukūrusi nemažą naujųjų sluoksnį.

Įvardiname straipsnyje aprašomas Ramaškonų šnektos plotas, tyrimų istorija, sociolingvistinė krašto padėtis, svarbiausios fonetikos, morfologijos, kirčiavimo ir kitos ypatybės. Unikaliuose tekstuose atsispindi Varanavo krašto istorija, kasdieniai darbai, džiukų buitis, papročiai ir šventės, lietuviškos mokyklos ir skaityklos, krašto pasakos ir legendos, prisiminimai apie išgyventą okupaciją.

Greita pateikti komentarai padės geriau suvokti šių tekstų prasmę ir jų reikšmę kalbotyros bei mūsų tautos kultūros istorijai.

Angelė Vilutytė. KALTANĖNŲ ŠNEKTOS ŽODYNAS

Kaltanėnų šnektos žodyne pateikiami leksikos duomenys, surinkti pačios autorės iš rytų aukštaičių uteniškių šnektos (Kaltanėnų parapijos). Leidinyje atsispindi leksikos įvairovė, jos turtai, svarbūs lietuvių kalbos mokslui, etninės kultūros istorijai. Žodyne sudėti žodžiai su iliustracijomis (frazologija, vaizdingieji posakiai, palyginimai, tautosaka). Tekstas pateikiamas dialektologine transkripcija.

Įvardiname straipsnyje supažindinama su Kaltanėnų šnektos tyrinėjimų istorija, aptariamos būdingiausios šios šnektos ypatybės, žodyno sudarymo principai. Pateikiamas sutrumpinimų sąrašas ir pats žodynas.

Žodynas naudingas leksikos, semantikos, fonetikos, kalbos istorijos tyrėjams.

ŠIRVINTIŠKIŲ TEKSTAI

Knygoje apžvelgiamos rytų aukštaičių širvintiškių teritorijos problemos, pateikiama istorinių ir sociolingvistinių pastabų. Nagrinėjamos svarbiausios ir mažiau žinomos šios patarmės kalbos ypatybės. Išsamia dialektologine transkripcija pateikta tekstų iš Čiobiškio, Gelvonų, Bagaslaviškio, Pabaisko ir Vidiškių parapijų. Šie tekstai komentuojami. Knygos priedas – kompaktinė plokštelė su pateikiamų tekstų garso įrašais.

Edmundas Trumpa. PELESOS BALSINĖS FONEMOS IR JŲ VARIANTAI

Šioje knygoje, parengtoje daktaro disertacijos pagrindu, sinchroniškai aprašyta Pelesos lietuvių šnektos (Baltarusija, Gardino sritis, Varanavo rajonas) balsinių fonemų sistema, balsių bei polifonų kiekybė ir kokybė. Tyrime, atliktame daugiausia instrumentiniais metodais, nustatytas šnektos fonemų inventorius, diferenciniai požymiai, pateikti galimi akustiniai klasifikacijų variantai, apžvelgtos balsių trukmės charakteristikos, aprašyti fonemų alofonų akustiniai ir artikuliaciniai požymiai. Knygoje pateikiama šnektos tekstų.